

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

УТВЪРДЕН СЪС ЗАПОВЕД РД – 991/23.12.2014 г.
НА МИНИСТЪРА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
за опазване
на Ружевидната поветица
(*Convolvulus althaeoides* L.)
в България
2014 – 2023 г.

СОФИЯ, 2014 г.

Планът за действие е разработен в **Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН** в рамките на проект **Life08NAT/BG/000279** “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (www.bulplantnet-bg.s-kay.com), финансиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ.

Автори: гл. ас. Владимир Владимиров (vladimir_dv@abv.bg), гл. ас. д-р Николай Велев (nikolay.velev@abv.bg)

Съдържание

1. РЕЗЮМЕ	3
2. УВОД	5
2.1. <i>Основание за разработване на плана</i>	7
2.2. <i>Процес на разработване на плана</i>	8
2.3. <i>Цел на плана за действие</i>	9
3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС	9
3.1. <i>Природозащитен статус</i>	9
3.2. <i>Законов статут</i>	10
4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА	10
4.1. <i>Таксономия и номенклатура</i>	10
4.2. <i>Биология на вида</i>	11
4.3. <i>Разпространение</i>	11
4.4. <i>Екология на вида</i>	11
4.5. <i>Състояние на (суб)популациите, собственост и ползване на земите</i>	12
4.6. <i>Данни за отглеждане на вида в контролирани условия</i>	14
5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ	14
5.1. <i>Неподлежащи на управление фактори</i>	14
5.1.1. <i>Популационно-биологични фактори</i>	14
5.1.2. <i>Конкуренция от страна на други видове</i>	14
5.1.3. <i>Климатични промени – уязвимост на вида</i>	14
5.1.4. <i>Съществени социално-икономически промени</i>	14
5.2. <i>Подлежащи на управление фактори</i>	15
5.2.1. <i>Влошаване и разрушаване на местообитания</i>	15

5.2.2. Пряко унищожаване.....	15
5.2.3. Причинени от човешка дейност.....	15
5.2.4. Въздействие на социално икономически фактори от управляем характер.....	16
5.2.5. Инвазивни чужди видове	16
5.2.6. Случайни фактори	17
6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ.....	17
6.1. Опазване на местообитания.....	17
6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг	17
6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазването му.....	18
7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ.....	18
8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА	19
9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ.....	21
10. ПРИЛОЖЕНИЯ	25
ПРИЛОЖЕНИЕ 1. Списък на използваните съкращения.....	25
ПРИЛОЖЕНИЕ 2. Библиография.....	26
ПРИЛОЖЕНИЕ 3. Снимков материал на вида и неговите местообитания.....	27
ПРИЛОЖЕНИЕ 4. Методика за оценка на популациите и находищата.....	30
ПРИЛОЖЕНИЕ 5. План за мониторинг, вкл. стандартни бланки, формуляри	31
ПРИЛОЖЕНИЕ 6. Методика и протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена от <i>Convolvulus althaeoides</i> L. (Convolvulaceae) в семенни банки.....	40
ПРИЛОЖЕНИЕ 7. Обща карта, на която са означени всички известни находища на вида в ГИС формат	43
ПРИЛОЖЕНИЕ 8. Индикативни карти за всяко находище в ГИС формат	44
ПРИЛОЖЕНИЕ 9. Кратки отчети по научни изследвания и проучвания, извършени в хода на разработване на плана за действие.....	45
ПРИЛОЖЕНИЕ 10. Заповеди за обявяване на защитени територии.....	46

1. РЕЗЮМЕ

Ружевидната поветица (*Convolvulus althaeoides* L.) е един от целевите видове по проекта “Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати”, финансиран от програмата на ЕС за околна среда Life+. Целта на този проект е да бъдат опазени редки видове от българската флора, чиито популации се намират извън съществуващите защитени територии и са изложени на голям риск от унищожаване.

Планът за действие за Ружевидната поветица (*Convolvulus althaeoides* L.) е разработен за срок от 10 години и е в съответствие с изискванията на Наредба № 5 от 01.08.2003 г. на МОСВ. Основната цел на Плана е да се подобри неблагоприятния природозащитен статус на вида, като се създадат предпоставки за опазването и устойчивото управление на неговите популации и местообитания в страната.

Ружевидната поветица (*Convolvulus althaeoides* L.) е многогодишно тревисто растение. Цъфти в периода юни – август, плодоноси юли – август. Размножава се със семена. Оценен като Критично застрашен (CR) по критериите на IUCN на национално ниво, включен в Червена книга на Р. България, т. 1 Растения и гъби. Естественият му географски ареал обхваща Средиземноморието и макаронезия. Видът е съобщен като нов вид за флората на страната през 1929 г. и до сега е установен само в 2 находища във флористичен район Дунавска равнина – основната част на популацията е между селата Ново село и Флорентин, и само една малка част – между селата Ново село и Гъмзово, на 100 m н. в. Расте в отдавна изоставени обработваеми площи (изоставени лозови масиви), в райони с умерено-континентален климат. Популацията му е с добра численост и площ, като индивидите са разположени в различно големи групи. Растителността в местообитанията му обикновено е полуотворена. Общото проективно покритие на растителността варира между 60 и 90%. Доминантни видове в съобществата са Ружевидната поветица (*Convolvulus althaeoides*), белизмата (*Dichanthium ischaetum*), косматата латица (*Dasypyrum villosum*), обикновеното безсмъртниче (*Xeranthemum annuum*).

Основните заплахи за местообитанията и популациите на вида са разораването на земите и засяването им с нетрайни/едногодишни земеделски култури, утъпкване и изкореняване от селскостопанските машини, конкуренция с други тревисти видове (многогодишни туфести житни видове).

За опазването на едно от находищата на вида е обявена защитена местност “Находище на Ружевидна поветица” в землището на с. Ново село, община Ново село.

Необходимо е да бъдат предприети следните **мерки за подобряване на природозащитния статус на вида** в страната:

- ✓ Трайно маркиране на границите на защитена местност “Находище на Ружевидна поветица”, землище на с. Ново село.
- ✓ Периодично събиране и съхранение на семена в Националната семенна генбанка в гр. Садово за *ex situ* опазване на вида.
- ✓ Събиране на семена от находището извън защитената територия и посяването им в границите на обявената защитена местност (*in situ* мярка).
- ✓ Извършване на периодичен мониторинг на вида съгласно План за мониторинг на Ружевидната поветица (Приложено).
- ✓ Проучване на други подходящи местообитания около селата Ново село, Флорентин и Гъмзово за издирване на нови суб-популации.
- ✓ Проучване на генетичната изменчивост на популацията на вида в страната.
- ✓ Периодично провеждане на информационни срещи с представители на местните власти в селата Ново село и Флорентин, с представители на РИОСВ – Монтана, с природолюбители и местни НПО с цел запознаването им с консервационния статус на вида, тенденциите в популацията му, необходимостта от и начините за неговото опазване.

2. УВОД

2.1. Основание за разработване на плана

Разработването и изпълнението на Планове за действие за опазване на застрашени растителни и животински видове е един от основните подходи в природозащитната дейност у нас и е залегнало в Закона за биологичното разнообразие в България.

Основание за разработването на План за действие за опазването на Ружевидната поветица (*Convolvulus althaeoides* L.) е неблагоприятното състояние на популацията на вида в България.

Законова и нормативна основа за настоящия План за действие са:

- ✓ чл. 52, ал. 2 и чл. 53, ал. 2 от Закона за биологичното разнообразие, обн. ДВ бр. 77 от 9 Август 2002 г.
- ✓ Национален план за опазване на биологичното разнообразие 2005–2010 г., където сред мерките и подходите за постигане на целите на плана, към поддържащите и възстановителните мерки е предвидено: “Разработване и изпълнение на планове за действие за редки и застрашени видове растения и животни”.
- ✓ Наредба №5 от 01.08.2003 г. за условията и реда за разработване на планове за действие за растителни и животински видове във връзка с чл. 57 от Закона за биологичното разнообразие, обн. ДВ бр. 73 от 19.08.2003 г.
- ✓ Задание от Министъра на околната среда и водите за разработване на План за действие за Ружевидната поветица, който е един от целевите видове по проект “Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати” (BulPlantNet – Life08NAT/BG/000279) по програмата на Европейския съюз за околна среда Life+. Концепцията за растителните резервати е разработена и приложена за първи път в област Валенсия, Испания, през 90-те години на XX в. Съгласно тази концепция, растителните микрорезервати са малки защитени територии – обикновено с размер до 20 ha, обявени за опазването на богата и уникална флора или на застрашени от изчезване видове растения. В микрорезерватите видовете и местообитанията са трайно защитени и се управляват въз основа на дългосрочен

мониторинг, провеждане на поддържащи и възстановителни дейности в местообитанията, запазване на генетичен материал в условия *ex situ*, повишаване на познанията и обществената ангажираност в природозащитните дейности. Микрорезерватите действат като отделни единици от цяла мрежа, създадена за покриване на една или повече популации от избраните застрашени таксони, за да се гарантира дългосрочното им наблюдение и развитието на експериментални дейности по опазването им.

2.2. Процес на разработване на плана

Възложител на Плана за действие е Министерството на околната среда и водите.

Изпълнител на заданието е екип от учени от отдел “Растително и гъбно разнообразие и ресурси” към Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН.

Автори на плана са:

Владимир Владимиров, ИБЕИ – БАН, e-mail: vladimir_dv@abv.bg

Николай Велев, ИБЕИ – БАН, e-mail: nikolay.velev@abv.bg

Планът е подготвен в резултат на проведени собствени наблюдения и изследвания на авторския колектив в периода 2005–2013 г., като е обобщена и анализирана съществуващата информация от всички основни литературни източници за българската флора, имащи отношение към вида (Hermann & al. 1929, Кузманов 1982, Василев 1984), и колекциите в българските хербариуми (SO, SOA, SOM). В процеса на обработката и анализирането на събраната информация са извършени консултации с експерти от МОСВ и РИОСВ – Монтана, представители на община Ново село (с. Ново село и с. Флорентин), както и с експерти, разработвали планове за действие за други растителни видове. В с. Ново село бе проведено заседание на Комисия за обсъждане на заплахите и ограничителните режими в предложената за обявяване защитена местност за опазването на част от находището на вида в землището на с. Ново село.

Изготвянето на Плана за действие премина през следните етапи на работа:

A. Разработване на проект на плана за действие:

1. Събиране и анализ на наличната информация за вида и местообитанията му по литературни и хербарни данни и инвентаризация на находищата – 2010 г.

2. Провеждане на работни срещи с представители на РИОСВ – Монтана и други заинтересовани страни за запознаване с целите и задачите на проект BulPlantNet и необходимостта от разработване на план за действие за вида – 2010 г.
 3. Теренни проучвания върху състоянието на популацията и местообитанията, определяне на заплахите, обработка и анализ на информацията – 2010–2013 г.
 4. Подготовка на първи вариант на плана за действие – 2013 г.
 5. Вътрешни обсъждания и консултации с експерти от РИОСВ – Монтана – 2013 г.
 6. Допълване на информацията – 2013 г.
- Б. Изготвяне на окончателния вариант на плана за действие:**
1. Внасяне на окончателния проект на план за действие в МОСВ – 2014 г.
 2. Разглеждане на проекта на план за действие от Националния съвет за биологично разнообразие – 2014 г.
 3. Корекции и допълнения след обсъждането в НСБР – 2014 г.
 4. Утвърждаване на плана от Министъра на околната среда и водите – 2014 г.

2.3. Цел на плана за действие

Целта на плана за действие е да се подобри неблагоприятния природозащитен статус на Ружевидната поветица (*Convolvulus althaeoides* L.) в България, като се създадат предпоставки за опазването и устойчивото управление на популацията и местообитанията на вида в страната.

3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС

3.1. Природозащитен статус

- ✓ Критично застрашен вид [**CR B1ab(iii)+2ab(iii)**] съгласно Червения списък на папратовите и семенните растения в България (Vladimirov 2009).
- ✓ Включен в *Червена книга на НР България*, т. 1. *Растения* като “Застрашен” (Василев 1984) и в *Червена книга на Република България*, т. 1. *Растения и гъби* като “Критично застрашен” вид (Владимиров 2012, <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>).

3.2. Законов статус

- ✓ Защитен вид, включен в Закона за биологичното разнообразие, Приложение 3.

4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА

4.1. Таксономия и номенклатура

- **Таксономия и номенклатура**

Convolvulus althaeoides L., Sp. Pl., ed. 1 (1753) 156 – **Ружевидна поветица**

Синоними:

Convolvulus elegantissimus Mill., Gard. Dict., ed. 8 (1768) 22.

Convolvulus tenuissimus Sm., Fl. Graec. Prodr. 1(1) (1806) 134.

Ружевидната поветица принадлежи към сем. Поветицови (*Convolvulaceae*).

- **Морфологично описание на вида**

Многогодишно тревисто растение, късо копринесто влакнесто. Стъблото разклонено, влачещо се или увивно, дълго 15–45(100) cm. Листата на дръжки; приосновните 2,5–3 × 1–2 cm, сърцевидно-яйцевидни до яйцевидно-елиптични, в основата сърцевидни, на върха обикновено ±затъпени, по ръба закръглено назъбени до плитко наделени; стъбловите 2–7 × 1,5–4,5 cm, длановидно наделени и назъбени. Цветовете единични или по 2–3(5) в пазвите на горните листа. Прицветниците 2, шиловидни или линейни. Чашелистчетата 5, свободни, дълги около 8 mm, яйцевидни или елиптични. Венчето 2,5–4 cm, фуниевидно, розово. Тичинките 5, неравни. Яйчникът двугнезден, коничен; стълбчето единично, на върха с 2 близалца. Плодът кутийка, кълбовидна, на върха заострена, до 7 mm в диаметър, 4-семенна. Семената 4–5 × 2,5 mm, яйцевидни до тристенни, тъмнокафяви, голи, фино зърнести по повърхността. Цъфти VI–VII, плодоноси VII–VIII. Насекомоопрашвано растение. Размножава се със семена.

- **Ключови белези, по които видът се отличава от близкородствени видове**

Род Поветица (*Convolvulus* L.) е представен със 7 диворастящи вида в българската флора. Ружевидната поветица (*C. althaeoides*) се отличава от останалите видове по това, че горните стъблови листа са неправилно дълбоко дланевидно наделени и назъбени, докато всички останали видове у нас са с ненаделени стъблови листа.

4.2. Биология на вида

- **Биологичен тип**
Многогодишно тревисто растение.
- **Жизнена форма**
Хемикриптофит според класификационната схема на Raunkiaer (Raunkiaer 1934), тъй като възобновителните пъпки се образуват на земната повърхност.
- **Опрашване. Вектори на опрашването**
Насекомоопрашвани растения. Не са проучени векторите на опрашване.
- **Стопанско значение**
Ружевидната поветица може да заплевелява окопни култури и трайни насаждения (лозя, овощни градини). Има декоративна стойност, но у нас не се използва като декоративно растение.
- **Хромозомни числа**
Няма проучвания върху българската популация на вида. За вида са съобщавани $2n = 20, 40$ от други части на Европа (Luque & Lifante 1994).

4.3. Разпространение

- **Общо разпространение на вида**
Географският ареал на Ружевидната поветица обхваща Средиземноморието и Макаронезия (Кузманов 1982).
- **Разпространение в страната**
Флористичен район Дунавска равнина – между селата Флорентин (SO 59095) и Ново село, общ. Ново село, обл. Видин, и на землищната граница между с. Ново село (общ. Ново село) и с. Гъмзово (общ. Брегово), обл. Видин. Събщен като нов вид за флората на България през 1929 г. (Hermann & al. 1929).

4.4. Екология на вида

- **Обща характеристика и състояние на местообитанията**
Ружевидната поветица расте в сухи до умерено сухи пасища, по синури, в обработваеми площи (специално в окопни и трайни култури – лозя, овощни градини, където се прилагат екстензивни практики на обработка на почвата). Част от местообитанията са в добро състояние по отношение на изискванията на вида, с умерен режим на ползване, благоприятстващ запазването на Ружевидната

поветица, докато друга част бяха разорани в последните 5 години и превърнати в обработваеми площи.

- **Обобщени данни за условията на средата (надм. височина, наклон, изложение, основна скала, почви, климат)**

В България Ружеvidната поветица се среща на около 80–100 м н. в. Терените са заравнени или с лек наклон от 1–2° и югозападно изложение. Видът не показва предпочитания към определена скална основа у нас. Почвите са мощни. Расте по сухи, добре отцедливи, черноземни почви. Находищата на вида са в райони с умерено континентален климат. Средната годишна температура е около 11–13°C. Средномесечните януарски температури се колебят в интервала –2 до –3°C, а средномесечните юлски – в интервала 22–23°C. Разпределението на валежите е с умерено континентален режим – с максимум в периода май – юни и минимум през февруари, но с проява на преходни елементи (вторичен есенно-зимен максимум и летен минимум). Годишната сума на валежите е между 600 и 650 mm (Йорданова и др. 2002).

- **Обобщени данни за растителните съобщества, в които се среща вида**

Ружеvidната поветица расте в полуотворени, полуестествени ксерофилни тревни растителни съобщества, както и в създадени от човека местообитания (обработваеми площи). Общото проективно покритие на растителността варира между 60 и 90%. Средната височина на тревостоя е 30–60 cm. Доминантни видове в тревните съобщества са ружеvidната поветица (*Convolvulus althaeoides*), белизмата (*Dichanthium ischaetum*), косматата латица (*Dasypyrum villosum*), обикновеното безсмъртниче (*Xeranthemum annuum*).

4.5. Състояние на (суб)популациите, собственост и ползване на земите

- **Условия на средата**

За описание на условията на средата вж т. 4.4. Екология на вида.

- **Описание на растителните съобщества, в които се среща вида**

Глухарчевидната жълтица влиза в състава на ксеротермна тревна растителност. Растителните съобщества са полуотворени до почти затворени с общо проективно покритие на растителността 60–90%.

Съпътстващи видове на *Convolvulus althaeoides* са: *Bromus arvensis*, *Chondrilla juncea*, *Dactylis glomerata*, *Dasypyrum villosum*, *Daucus carota*, *Dichanthium*

ischaetum, *Galium verum*, *Koeleria* sp., *Linaria genistifolia*, *Poa pratense* agg., *Setaria viridis*, *Tragopogon dubius*, *Xeranthemum annuum* и др.

- **Площ на находището**

Популацията на вида е разположена на обща площ от около 17,5 ha. Площта на територията на обявената защитена местност “Находище на ружевидна поветица” е 1,43 ha.

- **GPS координати на находището**

Суб-популацията между с. Ново село и с. Флорентин:

1. 44,144060°N; 22,820838°E

2. 44,143295°N; 22,820628°E

3. 44,140349°N; 22,830748°E

4. 44,139852°N; 22,830322°E

Централна точка на находището: 44,142403°N; 22,823416°E

Субпопулацията между с. Ново село и с. Гъмзово:

Централна точка на находището: 44,11732°N; 22,77014°E

- **Численост на индивидите**

Популацията на Ружевидната поветица се състои от около 1500–2000 индивида, като основната част от тях са разположени в находището между селата Ново село и Флорантин, докато в находището между с. Ново село и с. Гъмзово се срещат само около 100–150 индивида.

- **Плътност**

Популацията на Ружевидната поветица е с плътност от 0,01 индивида/m². Пространственото разположение на индивидите е силно неравномерно, в групи с различна големина и често доминиращо участие на вида.

- **Бележки за цялостното състояние на популацията и тенденции**

Популацията на вида е с добра численост и в добро състояние, но поради факта, че се намира в по-голямата си част върху частни земеделски земи, перспективите за съществуването ѝ не са ясни.

- **Собственост на земите в природните местообитания на вида**

Собствеността на земите е „Частна“ (91,4% от площта на цялата популация), „Държавна частна“ (8% от площта на популацията) и „Общинска публична“

(0,6% от площта на популацията) и е с начин на трайно ползване „Нива” (96,6%), „Затревена нива“ (2,8%) и „Полски път“ (0,6%).

- **Собственост на земите и режим на ползване в района около находището**

Собствеността на земите в съседните територии на находищата е „Частна“, „Държавна частна“ и „Общинска публична“, а по начин на трайно ползване „Нива“, „Затревена нива“, „Полски път“ и „Дървопроизводителна горска площ“.

4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия

Видът не се отглежда при контролирани условия.

5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ

5.1. Неподлежащи на управление фактори

5.1.1. Популационно-биологични фактори

Не са регистрирани заплахи от подобен характер.

5.1.2. Конкуренция от страна на други видове

Ружевидната поветица е уязвима към конкуренцията на многогодишни туфести житни (*Dichanthium ischaemum*, *Festuca* spp., *Keleria* spp.), както и към обрастване с храстова и дървесна растителност.

5.1.3. Климатични промени – уязвимост на вида

Макар че Ружевидната поветица издържа на засушаване и високи температури, наблюдаваните в последните години промени на климата – засушаване, намалено количество и силно изразена неравномерност на валежите, високи екстремални летни температури – причиняват по-ранно изсъхване на надземните стъбла, формирането на по-малко цветове и плодове, респективно формирането на по-малко количество семена от индивидите и популацията като цяло.

5.1.4. Съществени социално-икономически промени

Съществени заплахи и лимитиращи фактори в резултат на социално-икономически промени за момента не се наблюдават.

5.2. Подлежащи на управление фактори

5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитания

Най-съществената и реална заплаха за вида е директното разрушаване на местообитанието чрез разораване на бившите обработваеми площи и засяването им със едногодишни селскостопански култури. В последните 5 години вече бяха разорани около 15–20% от заеманите от вида площи в землището на с. Ново село.

В част от находището се наблюдава начало на обрастване с храсти и дървета, което може в бъдеще да доведе до влошаване на условията за съществуване на Ружевидната поветица.

5.2.2. Пряко унищожаване

При проведените теренни наблюдения бе установено пряко унищожаване на малък брой индивиди (отгъпване или изравяне на индивиди) при преминаването на тежки селскостопански машини до обработваемите площи, както и в места непосредствено около обработваемите площи при изменение на посоката на движение (обръщане) на селскостопанските машини.

Наблюдавано е заразяване и унищожаване на семена на вида от насекоми, чийто ларви се развиват в и се хранят със семената на Ружевидната поветица.

5.2.3. Причинени от човешка дейност

Основните антропогенни фактори, оказващи негативно влияние върху състоянието на популацията на Ружевидната поветица, са разораването на местообитанията на вида за селскостопански нужди, почти ежегодното изместване на синурите и пътищата за достигане до обработваемите площи, попадането на хербициди върху тревната покривка в съседство с обработваемите площи. Видът е добре адаптиран към развитие в трайни насаждения (лозя, овощни градини) с традиционен (екстензивен) начин на обработване на почвата. По-голямата част от сегашното находище на вида е на мястото на съществували в миналото лозови масиви, които обаче са били обработвани без прилагането на хербициди и главно с ръчна обработка на почвата или обработка от животинска тяга. Сегашните земеделски практики (широко използване на хербициди, редовна дълбока и машинна обработка на почвата) в

лозовите масиви в съседство с популацията на вида не дават възможност за развитие на Ружевидната поветица.

Плитко еднократно разораване в част от находището може да има благоприятни последици за вида, тъй като води до нарушаване на съгъстящата се растителна покривка (ограничава частично развитието на многогодишни туфести житни видове) и до разнасяне и плитко заораване на семената на Ружевидната поветица, което стимулира тяхното покълване и по-нататъшно развитие. Подобен ефект може да бъде постигнат и с поддържане на паша със слаба до умерена интензивност в находищата на вида. Косенето би имало неблагоприятни последици за вида, тъй като ще стимулира запазването и развитието на многогодишните туфести житни и ще доведе до съгъстяване на тревната покривка.

5.2.4. Въздействие на социално икономически фактори от управляем характер

Прилагането на управленски политики и мерки от Правителството за заплащане на земеделските производители на единица обработваема площ води до ежегодно разширяване на площта на обработваемите площи, разораване на синуриите и прилагането на интензивни земеделски практики за обработване на земите, които не благоприятстват съществуването на Ружевидната поветица.

5.2.5. Инвазивни чужди видове

В непосредствено съседство с находището на Ружевидната поветица има голяма група от айлант (*Ailanthus altissima*) на площ около 50–60 m², в която най-възрастните индивиди вече плонодосят и ще допринесат за разселването на този инвазивен вид в района. При масово развитие, айлантът ще измести много от тревистите видове или ще доведе до засенчване на значителни площи, като и в двата случая ще повлияе силно негативно върху популацията на поветицата.

През 2013 г. в находището бяха забелязани и единични индивиди от Пелинолистна амброзия (*Ambrosia artemisiifolia*), които също имат висок потенциал за разпространение. Семена от амброзия най-вероятно са пренесени със селскостопанските машини. Пелинолистната амброзия образува огромно количество семена, които запазват жизнеността си за няколко десетилетия в почвата и в отделни

участъци може да се конкурира успешно с другите тревисти видове, включително с Ружевидната поветица.

В находището се срещат и единични индивиди от балур (*Sorghum halepense*), които в момента не представляват заплаха за популацията на Ружевидната поветица, но биха се разпространили в по-голяма степен ако се поддържа режим на нарушаване на субстрата (напр. при частично разораване).

5.2.6. Случайни фактори

До момента не са констатирани случайни фактори, оказващи негативно влияние върху популацията на Ружевидната поветица.

6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ

6.1. Опазване на местообитанията

- ✓ За опазване на част от находището на вида е обявена защитена местност “Находище на Ружевидна поветица”, землище на с. Ново село, общ. Ново село, със Заповед № РД-34 от 16.01.2013 г. на Министъра на околната среда и водите (обн. ДВ бр. 14/2013 г.);

6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг

- ✓ Видът е оценен като Критично застрашен (CR) на национално ниво.
- ✓ Видът е включен в първото издание на Червена книга на НР България, т. 1, Растения с категория “Застрашен”, както и във второто издание на Червена книга на Република България, т. 1. Растения и гъби.
- ✓ Обявена е защитена местност за опазване на част от находището на вида.
- ✓ Изготвен е дългосрочен (10-годишен) план за мониторинг на популацията на Ружевидната поветица (Приложено).
- ✓ Изготвен е настоящият План за действие за опазване на вида.

6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазването му

- ✓ Проведени са информационни срещи с местните власти с цел информирането им за конзервационната значимост на вида и необходимостта от опазването му;
- ✓ Поставено е табло при находището на вида между селата Ново село и Флорентин с информация за вида и защитената местност;
- ✓ Подготвен е и ще бъде разпространен плакат за целевите видове по проект *“Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати”* на територията на РИОСВ – Монтана;
- ✓ Отпечатана е и ще бъде разпространена научно-популярна книга: Пеев, Д. и др. 2013. *Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати (Life08/NAT/BG/000279)*. ИБЕИ – БАН & МОСВ, 54 с., на български и английски език, която съдържа информация и за Ружевидната поветица.
- ✓ Предоставена е информация за вида на интернет-страницата на проект *“Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати”* – www.bulplantnet-bg.skay.com.

7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ

Конкретните дейности, графикът за реализацията им, необходимият бюджет и отговорните институции са посочени в таблицата в част 9 “Бюджет и график за реализирането на набелязаните дейности, индикатори”. Приоритетни действия са ежегодно наблюдение на находищата на вида и вземане на своевременни природозащитни мерки при необходимост.

7.1. Политики и законодателство

- ✓ Трайно маркиране на границите на защитена местност “Находище на Ружевидна поветица”, землище на с. Ново село.

7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и местообитанията му – *in situ* и *ex situ*

- ✓ Периодично събиране и съхранение на семена в Националната семенна генбанка в гр. Садово за *ex situ* опазване на вида.
- ✓ Събиране на семена от находището извън защитената територия и посяването им в границите на обявената защитена местност (*in situ* мярка).

7.3. Изследвания и мониторинг

- ✓ Извършване на периодичен мониторинг на вида съгласно План за мониторинг на Ружевидната поветица (Приложено).
- ✓ Проучване на други подходящи местообитания около селата Ново село, Флорентин и Гъмзово за издирване на нови суб-популации.
- ✓ Проучване на генетичната изменчивост на популацията на вида в страната.

7.4. Повишаване осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида

- ✓ Периодично провеждане на информационни срещи с представители на местните власти в селата Ново село и Флорентин, с представители на РИОСВ – Монтана, с природолюбители и местни НПО с цел запознаването им с консервационния статус на вида, тенденциите в популацията му, необходимостта от и начините за неговото опазване.

8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Целта на мониторинга върху изпълнението на Плана за действие е да се оцени степента на неговото прилагане и ефективността за постигане на благоприятен консервационен статус на вида.

Цел	Индикатор	Период на наблюдение	Отговорник
Оценка на степента на изпълнение на Плана			
100 % изпълнение на дейностите от Плана	% от броя изпълнени дейности от Плана за действие за съответната година	всяка година	МОСВ
100 % от предвидените в Плана средства са усвоени	% изразходени средства от предвидените в Плана за действие за съответната година	всяка година	МОСВ
Местните власти и жителите на общината, запознати с проблемите по	Проведена анкета/допитване с местните власти и	веднъж на три години	МОСВ

опазването на вида	жителите на общината		
Оценка на ефективността на Плана			
Липса на видими намаления на размера на популацията	Констатирани видими намаления на площта на популацията	всяка година	МОСВ, РИОСВ, ИБЕИ – БАН
Числеността на индивидите в находището остава стабилна или нараства	Брой на индивидите в площадките за мониторинг в дадено находище на вида	всяка година	МОСВ, РИОСВ, ИБЕИ – БАН
Липсват видими нарушения в местообитанията на вида	Констатирани видими нарушения в състоянието на местообитанията	всяка година	МОСВ, РИОСВ, ИБЕИ – БАН

9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Дейности	Отговорни институции/ партньори	Необходими средства, в лв.											Източници на финансиране*	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
I. Цел: Политики и законодателство														
I.1. Маркиране на границите на ЗМ “Находище на Ружеvidна поветица” при с. Ново село и поставяне на информационна табела за целите на защитената местност	РИОСВ – Монтана	500											500	Национално финансиране
I.2. При постъпване на инвестиционни предложения и провеждането на процедури по ОВОС/ЕО да се оценява евентуалното въздействие на инвестиционните предложения върху популациите на вида	РИОСВ – Монтана	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		Не е необходимо финансиране
I.3. Водене на преговори със собствениците на частни имоти за разширяване на ЗМ “Находище на Ружеvidна поветица”	ИБЕИ-БАН РИОСВ-Монтана		500	500	+	+	+	+	+	+	+	+	1000	Национално финансиране

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
II. Цел: Укрепване на научната основа за ефективното опазване на вида													
II.1. Проучване на числеността и площта на популацията след последните промени от 2013 г. в начина на ползване на имотите (разораване), както и в границите на ЗМ “Находище на Ружеvidна поветица”	ИБЕИ – БАН	700	700	700	700							2800	Национално финансиране, европейски и международни фондове
II.2. Проучване на генетичната изменчивост на известните субпопулации	ИБЕИ – БАН Други научни организации		2500	2500								5000	Национално финансиране, европейски и международни фондове
III. Цел: Мониторинг на вида													
III.1. Обучение на извършващите мониторинга лица	ИБЕИ-БАН, РИОСВ-Монтана	+	+										В рамките на проекта
III.2. Адаптиране на мониторинговите планове в съответствие с методиката от НСМБР	ИБЕИ-БАН	+	+										В рамките на проекта
III.3. Дългосрочен мониторинг на популациите	ИБЕИ-БАН, РИОСВ-Монтана, експерти ботаници	520	380	380	520	380	380	520	380	380	520	4360	Национално финансиране

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
IV. Цел: <i>In-situ</i> опазване на вида													
IV.1. Премахване/контрол на инвазивните видове (айлант, пелинолистна амброзия), както и на конкурентни храстови и дървесни видове (шипки, глог, круша, джанка и др.) в находището	ИБЕИ-БАН, НПО, природолюбители	+	800	500	+	500	+	+	500	+	+	2300	Национално финансиране, европейски и международни фондове
IV.2. Събиране на семена от находището извън ЗМ и посяването им в ЗМ "Находище на Ружевидна поветица"	ИБЕИ-БАН	600	600	600			600			600		3000	Национално финансиране, европейски и международни фондове
V. Цел: <i>Ex-situ</i> опазване на вида													
V.1. Събиране и депозиране на семенен материал в Националната семенна генбанка в Садово	ИБЕИ-БАН	+	600				600				600	1800	Национално финансиране, европейски и международни фондове
VI. Цел: Повишаване на информираността на местното население													
VI.1. Разяснителна и информационна дейност сред обществеността по места – работни срещи с кметове, еколога на община Ново село, НПО, учаци, природозащитници и др.	ИБЕИ-БАН, РИОСВ, НПО	200	200			200			200			800	Национално финансиране, европейски и международни фондове
VI.2. Разпространение на печатни информационни материали сред местната общественост	ИБЕИ-БАН Общини, НПО, РИОСВ	+	+										Не е необходимо финансиране

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
VI.3. Предоставяне на текуща информация на Internet страниците на проекта, РИОСВ, МОСВ и в медиите	ИБЕИ-БАН	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Не е необходимо финансиране

* Посочените в таблицата източници на финансиране са индикативни и средства за изпълнение на дейностите могат да се търсят и от други източници

10. ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. Списък на използваните съкращения

БАН	Българска академия на науките
ЕО	Екологична оценка
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИБЕИ	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НПО	Неправителствена организация
НСБР	Национален съвет за биологично разнообразие
НСМБР	Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
IUCN	Световен съюз за защита на природата (International Union for Conservation of Nature)
SO	Хербариум на Биологически факултет, СУ “Св. Кл. Охридски”
SOA	Хербариум на Аграрния университет, Пловдив
SOM	Хербариум на ИБЕИ – БАН

ПРИЛОЖЕНИЕ 2. Библиография

- Василев, П.** 1984. Изящна поветица – *Convolvulus elegantissimus* Mill. – В: **Велчев, В.** (ред.), Червена книга на НР България. Т. 1. Растения, с. 297. Изд. БАН, София.
- Владимиров, В.** 2012. Ружевидна поветица – *Convolvulus althaeoides* L. – В: **Пеев, Д. и др.** (ред.), Червена книга на Република България, т. 1. Растения и гъби. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София. – <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg>.
- Директива на Съвета 92/43/ЕИО** от 21.05.1992 за запазването на природните местообитания и на дивата флора и фауна.
- Закон за биологичното разнообразие.** 2002. Държавен вестник, 77: 9–43; изм. ДВ бр.88 от 4.11.2005 г.; изм. ДВ. бр.105 от 29 декември 2005 г., изм. ДВ. бр. 29 от 7 април 2006г., изм. ДВ. бр. 30 от 11 април 2006 г., изм. ДВ. бр.34 от 25 април 2006 г., изм. ДВ. бр.52 от 29 юни 2007 г.; изм. ДВ. бр. 64 от 7 август 2007г.
- Закон за защитените територии.** 1998. Държавен вестник, 133; изм. ДВ. бр. 98 от 12 ноември 1999 г.; изм. ДВ. бр. 28 от 4 април 2000 г.; изм. ДВ. бр. 48 от 13 юни 2000 г.; доп. ДВ. бр. 78 от 26 септември 2000 г.; изм. ДВ. бр. 23 от 1 март 2002 г.; изм. ДВ. бр. 77 от 9 август 2002 г.; изм. ДВ. бр. 91 от 25 септември 2002 г.; изм. ДВ. бр. 28 от 1 април 2005 г.; изм. ДВ. бр. 94 от 25 ноември 2005 г.; изм. ДВ. бр. 30 от 11 април 2006 г.; изм. ДВ. бр. 65 от 11 август 2006 г.
- Закон за изменение и допълнение на закона за биологичното разнообразие.** 2007. Държавен вестник, 94: 2–44.
- Йорданова, М., Велев, С., Дреновски, И.** 2002. Характеристика на физикогеографските области. – В: **Копралев, И. и др.** (ред.), География на България. Физическа и социално-икономическа география, с. 391-410. Географски и-т, БАН & ФорКом, София.
- Кузманов, Б.** 1982. Род Поветица – *Convolvulus* L. – В: **Велчев, В.** (ред.), Флора на НР България. Т. 8, с. 444-458. Изд. БАН, София.
- Hermann, F., Stojanoff, N., Stefanoff, V. & Georgieff, T.** 1929. Neuer Beitrag zur Flora Bulgarien. – Изв. Бълг. бот. д-во, 3: 277-278.
- Luque, T. & Lifante, Z.D.** 1994. Caryological studies of the genus *Convolvulus* L. – Candollea, 49(1): 233-243.
- Raunkiaer, C.** 1934. The Life Forms of Plants. Oxford University Press, Oxford. (Translated from the original published in Danish, 1907.)
- Vladimirov, V.** 2009. *Convolvulus althaeoides* L. – In: **Petrova, A. & Vladimirov, V.** (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – Phytol. Balcan., 15(1): 67.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3. Снимков материал на вида и неговите местообитания

Цвят на Ружевидна поветица

Стъблови листа и зрели плодни кутийки на Ружевидна поветица

Местообитанието на Ружеvidната поветица

Заплахи за Ружеvidната поветица – разораване на местообитанието и превръщането му в обработваеми земеделски земи

Заплахи за Ружеvidната поветица – унищожаване на част от находището при разораване и засяване с люцерна

Ружеvidна поветица и безсмъртниче (*Xeranthemum annuum*)

ПРИЛОЖЕНИЕ 4. Методика за оценка на популациите и находищата

Методика

за оценка на популациите и находищата на растителния вид

Ружевидна поветица (*Convolvulus althaeoides*)

За оценка състоянието на популациите и находищата **в периода на прилагане на плана за действие** (2014–2023 г.) ще бъде използвана Методиката, разработена в рамките на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. Тази Методика се разработва на базата на събраните данни от провеждан мониторинг в съответствие с Методиката за мониторинг на висши растения, утвърдена в рамките на НСМБР. <http://eea.government.bg/bg/bio/nsmbr>

По време на разработване на плана за действие, в периода 2011–2013 г., данните от провеждания мониторинг са събирани, следвайки гореспоменатата Методика за мониторинг на висши растения, като са отчитани основните популационни параметри (според методическите указания на Заугольнова и др. (1993) и (Ryttäri & al., eds. 2003) в Полевия формуляр за набиране на първични данни

ПРИЛОЖЕНИЕ 5. План за мониторинг, вкл. стандартни бланки, формуляри

ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ НА РУЖЕВИДНАТА ПОВЕТИЦА (*CONVOLVULUS ALTHAEOIDES* L.)

1. Въведение

Ружевидната поветица (*Convolvulus althaeoides* L.) е един от целевите видове, обект на проекта “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растенията в България, чрез прилагане на модела на растителните микрорезервати”, финансиран от програмата на ЕС за околна среда Life+. Целта на този проект е да бъдат опазени редки видове от българската флора, чиито популации се намират извън съществуващите защитени територии и са изложени на голям риск от унищожаване.

2. Цели на мониторинга

- 2.1. Да се установи динамиката на популацията.
- 2.2. Да се запази сегашният размер и състояние на популацията.
- 2.3. Да се запази сегашното състояние на местообитанието.
- 2.4. Да се установяват своевременно заплахите за популацията и да се предприемат адекватни мерки за тяхното минимизиране.

3. Обща информация за вида

Convolvulus althaeoides (сем. *Convolvulaceae*) е многогодишно тревисто растение, с дълго коренище. Стъблото с многобройни, пълзящи или увиващи се разклонения. Листата с дръжки, копринестовлакнести, приосновните яйцевидни, закръгленоазъбени до наделени, стъбловите неправилно дълбоко длановиднонаделени и назъбени. Цветовете единични или по (2)3(5) в пазвите на горните листа. Венчето дълго 2,5–4 cm, розово до бледорозово, фуниевидно. Плодът кутийка, почти кълбовидна, 4-семенна. Семената кафяви, зърнестограпави. Цъфти VI–VIII, плодоноси VII–IX. Размножава се със семена.

Природозащитен статут: Критично застрашен (CR) на национално ниво (Vladimirov, 2009), включен в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие (защитен вид), в Червена книга на НР България, т. 1. Растения (Василев, 1984) и в подготвеното за печат ново издание Червена книга на Р България, т. 1. Растения и гъби (Владимиров, 2012).

Разпространение в България: флористичен район Дунавска равнина – по сухи, тревисти места и край обработваеми площи между селата Ново село и Флорентин и между селата Ново село и Гъмзово.

Местообитания на вида: Расте по сухи, тревисти места, изоставени обработваеми площи, покрайнини на обработваеми площи, край пътища; на около 100 m надм. в.

Общо разпространение: Средиземноморие, Макаронезия (Кузманов, 1982).

Основни заплахи за вида: По-голяма част от популацията на вида се намира върху земи, които са частна собственост. Основна заплаха е разораване на земите и засяване с нетрайни култури, което вече е унищожило част от популацията през последните 4–5 години. Потенциална заплаха е невнимателно ползване на хербициди в обработваемите култури в съседство с находището, което може да доведе до попадане на препарат върху ружевидната поветица. Сгъстяване на храстите и дърветата в част от находището може да има неблагоприятен ефект върху популацията със засенчването.

4. Показатели за мониторинг

За мониторинга на вида се използва *Формуляр за мониторинг на висши растения на ИАОС*, който е допълнен с *Допълнителен формуляр*, изготвен от експертите в проекта специално за вида. По-долу са изброени само показателите от *Допълнителния формуляр*.

4.1. Отчетни единици

- групи от цъфтящи и нецъфтящи издънки на *Convolvulus althaeoides*, образувани в резултат на вегетативно и семенно размножаване и означавани като “петна”.

4.2. Свързани с цялата популация в защитената територия

4.2.1. Окомерна оценка за състоянието на популацията.

4.2.2. Видими нарушения в местообитанието.

4.2.3. Заплахи за популацията.

4.3. Свързани с постоянните площадки за мониторинг

4.3.1. Площ (проективно покритие) на “петната” от *Convolvulus althaeoides* във всяка площадка за мониторинг.

4.3.2. Обиколка на три трайно маркирани “петна” от *Convolvulus althaeoides*.

4.3.3. Фотография на всяка от маркираните три “петна” от *Convolvulus althaeoides*.

4.3.4. Фотография на всяка постоянна площадка за мониторинг (винаги от една и съща изходна точка).

4.3.5. Фитоценологично описание на всяка площадка за мониторинг.

5. Описание на методите на мониторинг

За попълването на Формуляра за мониторинг на висши растения на ИАОС се използва издадената към него методика. По-долу са посочени указания само за показателите от Допълнителния формуляр.

5.1. **Място за извършване на мониторинга:** популацията на *Convolvulus althaeoides* в землището на с. Ново село.

5.2. **Вид и брой площадки за мониторинг:** 2 броя постоянни площадки за мониторинг, с размер 4×1 m и 4×4 m [44.14266°N, 22.82293°E; 44.14244°N, 22.82351°E].

5.3. **Време на мониторинга:** по време на цъфтежа, в периода 20–30 юни за всички показатели.

5.3.1. ежегодно – за показатели 4.2.1. – 4.2.3., 4.3.3. – 4.3.4.

5.3.1. през 2 години (на всяка трета година) – за параметри 4.3.1., 4.3.2., 4.3.5.

5.4. Допълнителни указания към някои показатели

- към показател 4.2.1. – отчитат се видими особености на “петната”, като паша, коситба, опожаряване с видими негативни последици за вида, гъбни заболявания, нападение от насекоми-вредители и т.н.
- към показател 4.2.3. – заплахите се отбелязват при всяко посещение от приложен списък (към полевия формуляр);
- към показател 4.3.2. – трите “петна” се избират и маркират през първата година на мониторинга, а през следващите години се отчитат точно същите “петна”. За всяко избрано “петно” се засичат GPS-координати на централна точка при точност на уреда 3 m и се прави ориентировъчна схема за местоположението.
- към показатели 4.3.3. и 4.3.4. – изходните точки за фотографиране на площадките и “петната” за мониторинг се определят през първата година на мониторинг.
- към показател 4.3.5. – фитоценологичните описания се извършват от специалист – ботаник по методиката на Braun-Blanquet.

6. Необходими ресурси (за 10 години)

Календарна година	Начин на калкулация	Брой експерти	Сума
2014	3 дни през юни за експерти от проекта $3 \text{ дни} \times 2 \text{ експерти} \times 20 \text{ лв дневни} = 120 \text{ лв}$ $2 \text{ дни} \times 2 \text{ експерти} \times 40 \text{ лв квартирни} = 160 \text{ лв}$ пътни (за 750 км) – 200 лв 1 ден през юни за експерти от РИОСВ	2 от екипа на проекта 2 от РИОСВ Монтана	520 лв

	1 ден × 2 експерти × 20 лв дневни = 40 лв		
2015	2 дни през юни 2 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 80 лв 1 ден × 2 експерти × 50 лв квартирни = 100 лв пътни (за 750 км) – 200 лв	2 експерти от РИОСВ или ботаници	380 лв
2016	2 дни през юни 2 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 80 лв 1 ден × 2 експерти × 50 лв квартирни = 100 лв пътни (за 750 км) – 200 лв	2 експерти от РИОСВ или ботаници	380 лв
2017	3 дни през юни 3 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 дни × 2 експерти × 50 лв квартирни = 200 лв пътни (за 750 км) – 200 лв	2 ботаници	520 лв
2018	2 дни през юни 2 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 80 лв 1 ден × 2 експерти × 50 лв квартирни = 100 лв пътни (за 750 км) – 200 лв	2 експерти от РИОСВ или ботаници	380 лв
2019	2 дни през юни 2 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 80 лв 1 ден × 2 експерти × 50 лв квартирни = 100 лв пътни (за 750 км) – 200 лв	2 експерти от РИОСВ или ботаници	380 лв
2020	3 дни през юни 3 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 дни × 2 експерти × 50 лв квартирни = 200 лв пътни (за 750 км) – 200 лв	2 ботаници	520 лв
2021	2 дни през юни 2 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 80 лв 1 ден × 2 експерти × 50 лв квартирни = 100 лв пътни (за 750 км) – 200 лв	2 експерти от РИОСВ или ботаници	380 лв
2022	2 дни през юни 2 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 80 лв 1 ден × 2 експерти × 50 лв квартирни = 100 лв пътни (за 750 км) – 200 лв	2 експерти от РИОСВ или ботаници	380 лв
2023	3 дни през юни 3 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 дни × 2 експерти × 50 лв квартирни = 200 лв пътни (за 750 км) – 200 лв	2 ботаници	520 лв

необходим реквизит за терен: рулетка – 20 m, бланки за мониторинг (на ИАОС и Допълнителния формуляр) и методиките към тях, фотоапарат, молив, химикал, здрав конец за маркиране на площадките – минимум 1 бр. × 25 m, минимум 4 маркерни колчета с дължина 60-70 cm, калкулатор, клипборд, бележник, чук (около

1 kg), металотърсач, схеми с разположението на площадките и “петната” за мониторинг, GPS-координати на площадките и “петната” за мониторинг.

реквизит за фитоценологичните описания: формуляр за фитоценологични описания

Цитирана литература

Василев, П. 1984. *Convolvulus elegantissimus*. – В: **Велчев, В.** (ред.), Червена книга на НР България. Т. 1. Растения, 297. Изд. БАН, София.

Владимиров, В. 2012. *Convolvulus althaeoides* L. – В: **Пеев, Д. и др.** (ред.), Червена книга на Република България. Т. 1. Растения и гъби, 220.

Закон за биологичното разнообразие. 2002. Държавен вестник, бр. 77 от 9.08.2002; изм. ДВ бр. 94 от 16.11.2007.

Кузманов, Б. 1982. *Convolvulaceae*. – В: **Велчев, В.** (ред.), Флора на НР България. Т. 8, 443-463. Изд. БАН, София.

Vladimirov, V. 2009. *Convolvulus althaeoides* L. – In: **Petrova, A. & Vladimirov, V.** (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – Phytol. Balcan., 15(1): 67.

Попълнен формуляр от мониторинга на популацията през 2013 г.

Вид (латинско име): <i>Convolvulus althaeoides</i> L.			
Дата	Начален час / Краен час на наблюдението	Място [отбелязва се конкретното място на находището, местност]	
04.08.2013	7,00 ч./ 12,30 ч.	Вдясно от шосето между с. Флорентин и с. Ново село	
Пробна площ (име/№) 1			
GPS координати на пробната площ (WGS 84):			
Longitude 22.820838 E	Longitude 22.820628 E	Longitude 22.830748 E	Longitude 22.830322 E
Latitude 44.144060 N	Latitude 44.143295 N	Latitude 44.140349 N	Latitude 44.139852 N
Населено място		Област *	Община *
с. Ново село		Видин	Ново село
NUTS код	РДГ *	РИОСВ *	Държавно *
		Монтана	Горско Стопанство (ДГС)
Държавно Ловно Стопанство (ДЛС) *		Отдел *	Подотдел *
Надморска височина: 100 м		Биогеографски регион *	
		Континентален	
Мястото попада в: *			
[ако мястото попада в ЗТ, се отбелязва името] – пробната площ обхваща част от ЗМ			
Защитена територия по ЗЗТ:		Име	
Национален парк		ПУ:	
		Отдел:	Подотдел:
Природен парк			
Резерват			
Поддържан резерват			
Природна забележителност			
Защитена местност		Находище на Ружевидна поветица	
Други защитени територии:		Име	
Защитена зона за птици			
Защитена зона за месообитания			
Рамсарско място			
Вид ползване на земята: не се ползва, в близкото минало – пасищно *			
Собственост на земята: Частна; Държавна частна; Стопанисвана от общината *			
Екип:	Наблюдатели		Институция
1.	Владимир Владимиров		ИБЕИ – БАН
2.			

1

Забележка: полетата, отбелязани със знак *, не е задължително да се попълват на терен

Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находищата [в м]
Туристически пътеки	Не	
Горски пътища	Не	
Потоци	Не	
Реки	На	
Обработваеми места	Да	0 м
Населени места	Не	
Постройки	Не	
Пътища	Да	50 м

Флористичен район: [подчертава се]

Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, Пирин, Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)

Отчетна единица : [подчертава се]

дърво, храст, храстче, отделно тревисто растение, туфа, цветоносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади върхни разклонения, група

Фенологична фаза:

Вегетативно развитие на популацията:

[отбелязва се с +]

Поници, пъпки

Начало на вегетация

Вегетация

Край на вегетация

Отмиране

Генеративно развитие на популацията:

[отбелязва се с +]

Появяване на съцветия /спороносните листа

Бутонизация /начало на спорообразуване

Начало на цъфтежа /спорообразуване

Пълен цъфтеж /спороносене

+

Край на цъфтежа/ спороносенето

+

Узряване на плодовете/спорангиите

Зрели плодове/спорангии

Няма признаци на генеративни органи

GPS координати на популацията (WGS 84):

Longitude 22.820838 E	Longitude 22.820628 E	Longitude 22.830748 E	Longitude 22.830322 E
Latitude 44.144060 N	Latitude 44.143295 N	Latitude 44.140349 N	Latitude 44.139852 N

Характеристика на местообитанието:

Изложение: N, S, E, W, NE, NW, SE, SW

Форма на релефа:

Наклон в градуси:

[отбелязва се с +]

Основна скала:

[отбелязва се с +]

+

1–5°

+

Силикат

6–10°

Варовик

11–15°

Лъос

16–20°

Пясъчник

21–25°

Неразкрито

26–30°

друга основна скала:

31–35°

36–40°			
Почва:			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		Плитки	
Метаморфни		Средномощни	
Черноземи		Мощни	+
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		Неерозизирано	+
Планосоли		слабо ерзирано	
Жълтоземи		силно ерозирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи	+	Преовлажнени	
умерено влажни		Заливни	
Влажни		с променлива влажност	
Категория природно формирование:			[отбелязва се с +]
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в %: 70%			
Тип растителност:			[отбелязва се с +]
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителост			
Бореално-планинска растителост			
Аркто-алпийска растителост			
Средиземноморска растителост			
Водна растителост			
Проективно покритие на дървесните видове в %: <1%			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	Prunus cerasifera	5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на храстите в %: <1%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	Rosa canina – косени	5.	
2.	Vitis vinifera	6.	
3.		7.	
4.		8.	

Проективно покритие на тревистите видове в %: 70%			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	<i>Convolvulus althaeoides</i>	11.	<i>Galium verum</i>
2.	<i>Scabiosa triniifolia</i>	12.	<i>Linaria genistifolia</i>
3.	<i>Dactylis glomerata</i>	13.	<i>Chondrilla juncea</i>
4.	<i>Dasypyrum villosum</i>	14.	<i>Festuca</i> sp.
5.	<i>Xeranthemum annuum</i>	15.	
6.	<i>Tragopogon dubius</i>	16.	
7.	<i>Poa pratensis</i> agg.	17.	
8.	<i>Bromus arvensis</i>	18.	
9.	<i>Daucus carota</i>	19.	
10.	<i>Dichanthium ischaemum</i>	20.	
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	Няма	5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Площ на популацията в ha: 17,5 ha			
Плътност на популацията (брой отчетни единици / m ²):		Вегетативни:	Генеративни: Общо:
			0,01 инд./m ²
Проективно покритие на наблюдавания вид в %:			
Брой отчетни площадки: 2			
№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:	
1.	<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	<1%	
2.	<i>Sorghum halepense</i>	<1%	
3.			
№	Заплахи и природни явления:	% на засегната площ / популация:	
1.	A01 Култивиране	15%	
2.	I01 Агресивни неместни видове	1%	
3.	K02.01 Промяна на състава на видовете (сукцесия)	50%	
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:		
1.	Обявена защитена местност "Находище на Ружевидна поветица"		
Бележки:			
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]			+
Карти [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]			

ПРИЛОЖЕНИЕ 6. Методика и протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена от *Convolvulus althaeoides* L. (*Convolvulaceae*) в семенни банки

Методика

за събиране, съхранение и предоставяне на семена от Ружевидната поветица (*Convolvulus althaeoides* L., *Convolvulaceae*) в семенни банки

1. Общи сведения за вида, природозащитен статус, разпространение и популации

Ружевидната поветица (*Convolvulus althaeoides* L.) принадлежи към сем. Поветицови (*Convolvulaceae*). Видът е защитен, включен в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие, както и в Червения списък на папратовидните и семенните растения в България (Vladimirov 2009) и в *Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби* (Владимиров 2012) с категория „Застрашен“.

Ружевидната поветица е естествено разпространена в Средиземноморието и Макаронезия. У нас до сега са установени 2 находища във флористичен район Дунавска равнина – южно и югоизточно от с. Ново село, общ. Ново село.

Ружевидната поветица е многогодишно тревисто растение, хемикриптофит. Цъфти през юни и юли. Семената узряват през м. юли – август. Опрашва се от насекоми. Размножава се със семена. При лабораторни условия кълняемостта на семената е ниска – около 5–6%.

Видът е представен в страната с две субпопулации в района на с. Ново село с обща численост около 1500–2000 индивида, като значително по-многобройна е тази между с. Ново село и с. Флорентин. Състоят се от групи с различен брой индивиди, заемащи площ от 0,5 до 200 m².

2. Място за събиране на семена

От известното находище между с. Ново село и с. Флорентин, общ. Ново село или от други находища на вида, ако в бъдеще бъдат установени такива.

3. Количество на семената

При еднократно събиране се събират семената от 3–5 плодни кутийки от 50 различни индивида, като индивидите се подбират така че да покрият колкото се може равномерно цялото находище. В семенната банка е необходимо да се поддържат по около 1500 семена от находището.

4. Технология за събиране и съхранение на семената

Семената се събират в хартиени пликосе в период на пълна зрялост – втората половина на юли – август. До предаването им в семенната банка те се съхраняват съгласно изискванията на Протокола за събиране, съхранение и предоставяне на семена в семенни банки, представен по-долу.

Методиката е разработена от Владимир Владимиров и Николай Велев от ИБЕИ, БАН.

Протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена от *Convolvulus althaeoides* L. (*Convolvulaceae*) в семенни банки

Convolvulus althaeoides L. (Ружевидна поветица) е многогодишно тревисто растение от сем. Convolvulaceae (Поветицови). Цъфти през юни – август, а семената узряват през юли – септември. Кълняемостта на семената в лабораторни условия е ниска – около 5-6%.

Ружевидната поветица е Критично застрашен (CR) вид и един от целевите обекти от проект „Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати” (BulPlantNet – Life08NAT/BG/279).

Цел на събирането и съхранението на семена от вида

Основната цел на процедурата по събиране и дългосрочно съхранение на семена в семенни банки е подпомагане на *ex situ* опазването на генетичния фонд на вида.

Правила за събиране на семената

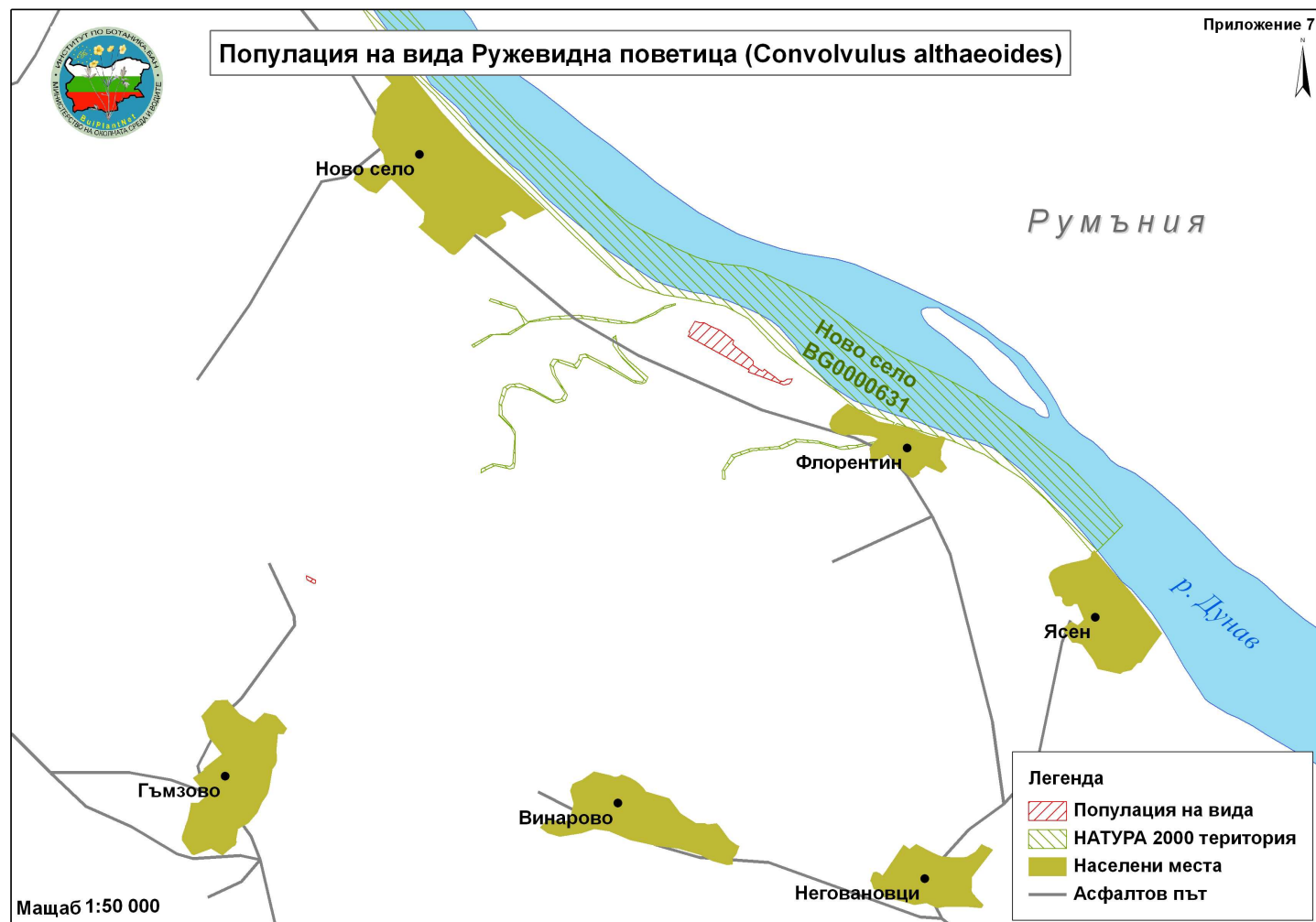
При формулирането на правилата е използван Наръчник за събиране на семена от диви растителни видове за нуждите на ENSCONET (2009).

1. Събирането на семена трябва да бъде извършено след издаване на разрешително от МОСВ.
2. Семена се събират във фаза на пълна зрялост (през август) от находището на вида между селата Ново село и Флорентин, общ. Ново село.
3. Събират се по 3-5 плодни кутийки (обикновено всяка с по 4 семена) от 50 различни индивида, като семената се смесват в общ плик.
4. При събирането на семената да се обхванат равномерно индивиди на територията на цялото находище.
5. Събирането да става в хартиени или платнени пликове, след което семената се просушават на проветриво място. Ако влажността на пробата е висока (над 50%), целесъобразно е добавянето на силикагел.
6. След просушаването на семената, съхранението им да стане в етикетирани хартиени или платнен плик в хладилни условия (при +4°C).
7. Препоръчително е депозирането на семената в семенна банка да стане до два месеца от момента на събирането им.
8. Преди предаване на семената в семенна банка по възможност да се определи тяхната кълняемост в лабораторни условия, което да бъде отбелязано в съответната методика/документация.
9. При депозирането на семената в семенна банка да се представи следната съпътстваща документация:
 - ✓ име на вида на български и латински;
 - ✓ име на семейството на български и латински;

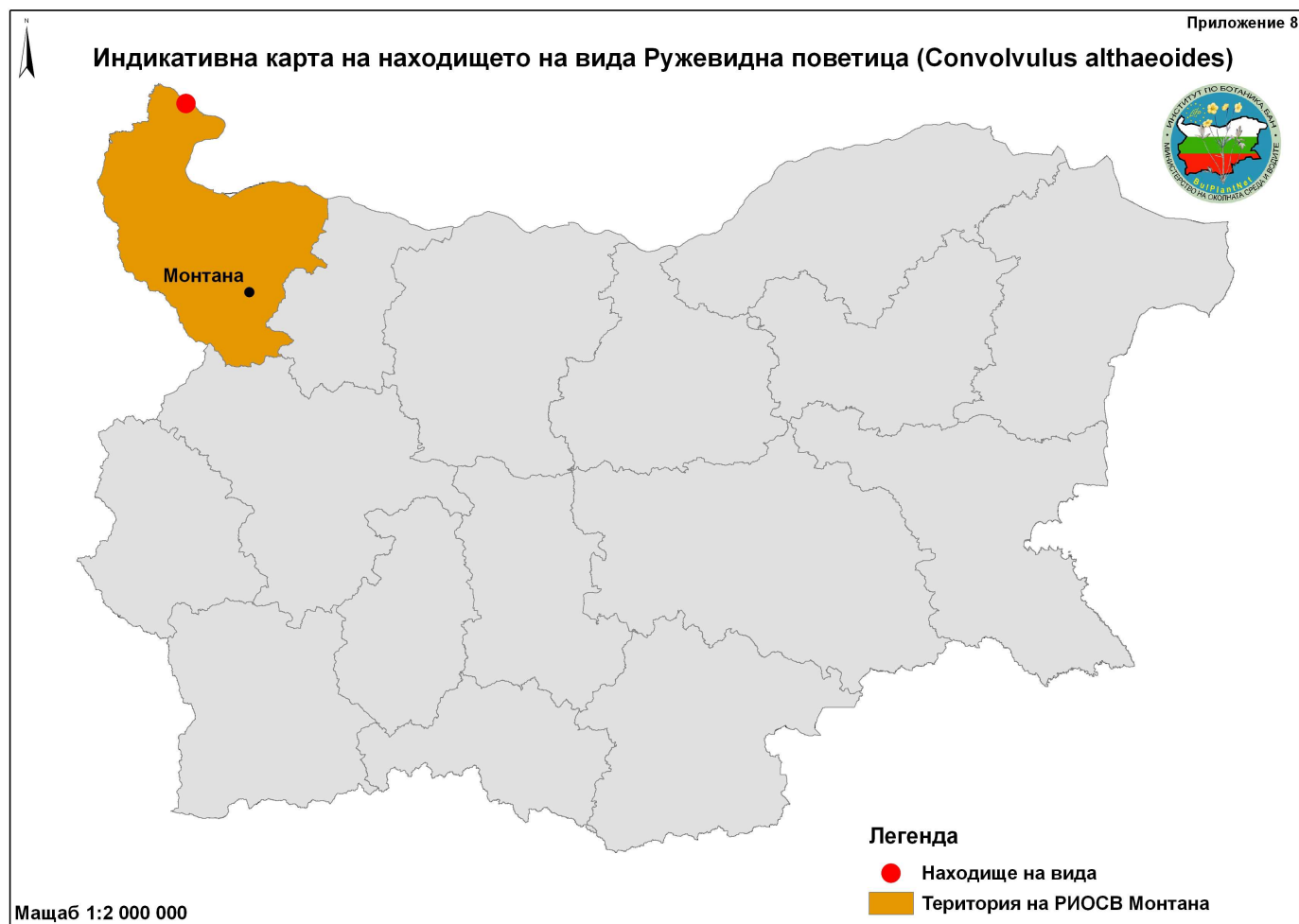
- ✓ локалитет с географски координати;
- ✓ дата на събиране и колектор;
- ✓ количество събрани семена;
- ✓ цитат на ваучер точно от същата суб-популация на вида, депозиран в някой от регистрираните български хербариуми (SO, SOA, SOM); при липса на такъв хербарен материал да се депозира еднократно ваучер в някой от посочените хербариуми.

Протоколът е изготвен от Владимир Владимиров по проект „ *Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове растения в България по модела на растителните микрорезервати*”, финансиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ

ПРИЛОЖЕНИЕ 7. Обща карта, на която са означени всички известни находища на вида в ГИС формат – ArcGis съвместим файлов формат (UTM WGS84 zone 35N)

ПРИЛОЖЕНИЕ 8. Индикативни карти за всяко находище в ГИС формат – ArcGis съвместим файлов формат (UTM WGS84 zone 35N)

**ПРИЛОЖЕНИЕ 9. Кратки отчети по научни изследвания и проучвания,
извършени в хода на разработване на плана за действие**

- ✓ Изследвана е кълняемостта на семената на Ружеvidната поветица в лабораторни условия, като резултатите показват ниска кълняемост от 5-6%.

ПРИЛОЖЕНИЕ 10. Заповеди за обявяване на защитени територии

ЗАПОВЕД № РД-34 от 16 януари 2013 г.

На основание чл. 39 във връзка с чл. 33, ал. 1, т. 2 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) с цел опазване на растителен вид – Ружевидна поветица (*Convolvulus althaeoides* L.), и неговото местообитание нареждам:

1. Обявявам защитена местност Находище на Ружевидна поветица в землището на с. Ново село, община Ново село, област Видин, с площ 14,308 дка.
2. Защитена местност Находище на Ружевидна поветица включва имоти с номера: 051006, 051007, 000241 по картата на възстановената собственост (КВС) за землището на с. Ново село, ЕКАТТЕ 52180, община Ново село, област Видин, с обща площ 14,308 дка.
3. В границите на защитената местност се забранява:
 - 3.1. промяна на предназначението на земята;
 - 3.2. строителство, с изключение на дейности, свързани с реконструкция и ремонт на съществуващи съоръжения;
 - 3.3. търсене, проучване и добив на подземни богатства;
 - 3.4. разораване, разкопаване и друг вид обработка на земята;
 - 3.5. използване на хербициди;
 - 3.6. залесяване;
 - 3.7. внасяне на неместни видове.
4. След влизане в сила на заповедта РИОСВ –
Монтана, да предприеме необходимите действия за отразяване на защитената територия в КВС за землището на с. Ново село, община Ново село, област Видин.
5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерството на околната среда и водите.
6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър: **Н. Караджова**

Регистър на защитените територии: <http://eea.government.bg/zpo/bg/>